

«هر ایرانی، یک رسانه!»

مهدی صالح پور

mahdisalehpoor@gmail.com

اعتماد مردم به رسانه‌های رسمی و ایجاد بحران اطلاع‌رسانی در اتفاقات خاص و مهم اشاره کرد. هر چند این اتفاق، نکات مثبتی از جمله شکست انحصار رسانه‌های دولتی و رسمی، ایجاد زاویه نگاه‌های متفاوت و بدیع به مسائل و موضوعات، و نیز گسترش فعالیت‌های شهروند- خبرنگاران و افزایش قابل ملاحظه سرعت اطلاع‌رسانی اتفاقات در مناطق حاشیه‌ای و دوردست دارد؛ اما کفه ترازو، به سمت نکات منفی و آسیب‌ها سنگینی می‌کند. بر همین اساس، لزوم آموزش سواد رسانه‌ای برای عموم مردم به خصوص از بعد آموزش‌بازنشر محتوا و نیز دروازه‌بانی خبر دوچندان می‌شود. اتفاقی که تاکنون به هیچ روشی در کشور انجام نشده است و نه رسانه‌های رسمی و عمومی، و نه نهادهای متولی فرهنگ کشور، اقدام قابل ذکری برای آن نداشته‌اند. عموم کاربران اینترنت، به عنوان صاحب رسانه (مدیر اکانت اینستاگرام یا کانال تلگرام) هیچ‌گاه در معرض آموزش‌های رسانه‌ای نبوده‌اند و بدون دانش، مشغول تولید و بازنشر انواع محتوای رسانه‌ای، و ضربه‌زدن به نهاد رسانه در کشور هستند. وقت آن رسیده تا پیش از تخریب کامل ماهیت رسانه در کشور، مفاهیم رسانه‌ای به زبان ساده به مردم، خاصه آن کسانی که رسانه‌هایی با تعداد قلاب‌توجهی مخاطب دارند، آموزش داده شود. هر چند همین امروز هم برای این کار دیر شده است.

گزارش سالانه نوین‌هاب از تعداد کاربران فعال شبکه‌های اجتماعی در ایران / تیر ۱۳۹۹
مرکز آمار ایران / زمستان ۱۳۹۸

طبق آمار، تعداد ایرانیان فعال در شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌های ارتباطی (تلگرام و اینستاگرام) به ۴۷ میلیون کاربر رسیده است.^۱ یعنی بیش از ۵۰ درصد جمعیت کشور یا به عبارت دیگر، ۷۷ درصد جمعیت بالای ۱۵ سال کشور ۲ عضو یکی از پیام‌رسان‌های ارتباطی یا شبکه‌های اجتماعی نظیر اینستاگرام هستند، و به نوعی «صاحب یک رسانه کوچک غیر رسمی» در فضای مجازی شده‌اند و کم‌کم به «هر ایرانی، یک رسانه» رسیده‌ایم.

این آمار به این معنا است که، میلیون‌ها «صاحب رسانه» در کشور داریم که اکثریت مطلق این افراد، آموزشی برای مدیریت رسانه تحت پوشش خود ندیده‌اند و بدون دانش تخصصی، مشغول تولید یا بازنشر محتوا برای مخاطبان خود هستند. دامنه این مخاطبان گاه محدود به اعضای خانواده یا حلقه کوچک دوستانه است و گاه به میلیون‌ها دنبال‌کننده می‌رسد. همین دامنه گسترده مخاطبان و نفوذ مویرگی این رسانه‌ها در دل مردم است که منجر به ایجاد مشکلاتی در روند اطلاع‌رسانی در کشور شده است.

به اعتقاد نگارنده، «رسانه‌داری جمعیت بزرگ فاقد سواد رسانه‌ای» در کشور، آسیب‌های جبران‌ناپذیری به فضای عمومی رسانه‌ای وارد کرده است. یکی از بزرگ‌ترین این آسیب‌ها، انتقال سریع شایعات، بازنشر اخبار نادرست (فیک‌نیوزها)، تحریف اخبار، و جهت‌دهی اشتباه به افکار عمومی در حوادث مهم است. که از نتایج آن می‌توان به عدم